

تازه‌های کتاب درباره خاورمیانه

تهیه و تنظیم: دکتر حمید احمدی

دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران

دست می‌دهد. با خواندن کتاب همچنین می‌توان به تکامل مداوم زبان، جنسیت، فرهنگ مردمی و نیز روابط سیاسی و اقتصادی الجزایر با فرانسه و جامعه الجزایر ساکن این کشور اروپایی پی برد.

Abbas Shibli, *Iraqi Jews: A History of Mass Exodus*, New York: Saqi Books, 2005, 169 pages.

یهودیان عراق: تاریخ مهاجرت

دسته جمعی

یهودیان عراقی که در زمره کهن‌ترین جوامع یهودیان جهان به شمار می‌رفتند و جمعیت آنها به بیش از ۸۰۰ هزار نفر می‌رسید، در سالهای نخستین دهه ۱۹۵۰ خواستار ترک عراق شدند و بیشتر آنها نیز به اسرائیل رفتند. شرایط و اوضاع و احوالی که بیرون رفتن آنها از عراق را در پی داشت، هنوز یکی از موضوعات جنجالی مطالعات خاورمیانه‌ای به شمار می‌رود. گرچه برپایی کشور اسرائیل تا اندازه زیادی به این پدیده مربوط می‌شود، اما نمی‌توان آن را عامل اصلی در این رابطه دانست. عباس شبلک نویسنده کتاب، با مطالعه منابع و اسناد گوناگون تلاش کرده است تا اطلاعات و داده‌های نوینی به دست دهد و موضوع را با

John Ruedy, *Modern Algeria: The Origins and Development of a Nation*, Bloomington, In: Indiana University Press, 2005, 287 pages.

الجزایر نوین: ریشه‌ها و توسعه یک ملت

این کتاب علاوه بر بحث تحلیلی، نوعی تاریخ‌نگاری الجزایر در سالهای دهه ۱۹۹۰ به بعد است. نویسنده دگرگونیهای مهم الجزایر سالهای دهه ۱۹۹۰ را که در آغاز آن اسلام‌گرایان در آستانه پیروزی انتخاباتی بودند، و در اثر مداخله نظامیان به حاشیه رانده شدند، بررسی می‌کند. رویدادهای خشونت‌بار سالهای بعد که به کشتار بیش از یکصد هزار نفر انجامید نیز در این کتاب مورد بررسی قرار گرفته است. کتاب رویدادهای الجزایر را تا انتخابات سال ۲۰۰۴ بررسی می‌کند. علاوه بر این، کتاب همچنین به تاریخ الجزایر از دوران عثمانی می‌پردازد و بنیاد خوبی برای فهم کشمکش میان سکولارها و اسلام‌گرایان به

بهره برداری از همین گوناگونی منابع از دیدگاه‌های گوناگون بررسی کند. کلاسیک به نظر خوانندگان رسانده است.

Raphael Cohen-Almagor, ed, *Israeli Institutions at the Crossroads*, New York: Routledge, 2005, 204 pages.

نهادهای اسرائیلی بر سر دوراهی

کتاب در واقع مجموعه مقالات جالبی است که در آن آینده دموکراسی اسرائیل در رابطه با مسئله فلسطین و تهدیدهای نوین رویارویی این کشور را در عین اینکه هنوز قانون اساسی مکتوب ندارد، بررسی می کند. موضوعاتی چون شهروندی، نفوذ نظامی، دیوان سالاری و خدمات مدنی در این کتاب مورد بحث و بررسی قرار گرفته اند. مقالات مورد نظر علاوه بر اینکه به تجزیه و تحلیل موضوعات مربوطه می پردازند، کارکردها و تاریخ نهادهای گوناگون حکومت اسرائیل را نیز مورد بررسی و توصیف قرار می دهند.

Zaki Shalom, *Israel's Nuclear Option: Behind The Scenes Diplomacy Between Dimonia and Washington*, Brighton, UK and Portland, OR: Sussex Academic Press, 2005, 214 pages.

گزینه هسته ای اسرائیل: پشت درهای دیپلماسی میان دیمونا و واشنگتن

Matthew Bogdanos and William Patrick, *Thieves of Baghdad*, New York: Bloomsburg, 2005, 279 pages.

دزدان بغداد

کتاب به یکی از غم انگیزترین رویدادهای عراق پس از سرنگونی دودمان بعث در عراق مربوط می شود. پس از اینکه بغداد در سال ۲۰۰۳ به دست نیروهای تحت رهبری آمریکا افتاد، جامعه بین المللی از خبر چپاول موزه عراق، که خزانه گرانبهایی از آثار هنری، تاریخی و باستان شناسی بود، شگفت زده شد. کتاب دزدان بغداد داستان تلاشهای سرهنگ ماتئو بوگدانوس و گروه تفنگداران دریایی زیر فرمان او برای بازجویی دزدان و به دست آوردن بسیاری از کالاهای بسیار گرانبهای دزدیده شده است. بوگدانوس همچنین به بازجویی تجربیات خود از به دام انداختن اعضای القاعده در افغانستان در سال ۲۰۰۱ می پردازد و دیدگاههای خود درباره بازار سیاه بین المللی عتیقه جات را بیان می کند. او همچنین برداشتهای یگانه خود از عراق را به عنوان یک پژوهشگر عاطفی تاریخ

گرچه وضع هسته‌ای اسراییل مدتهاست که به رازی آشکار تبدیل شده است، اما جزئیات مربوط به برنامه هسته‌ای این کشور و تأثیر آن بر خاورمیانه همچنان پیچیده و مبهم است. ذکی شالوم نویسنده کتاب، با بهره‌برداری از مجموعه ارزشمندی از منابع دست اول از جمله برخی منابع طبقه‌بندی شده اخیر، تاریخ برنامه هسته‌ای اسراییل و تأثیرات آن بر موقعیت راهبردی و دیپلماتیک آن در جهان را بررسی می‌کند. در بستر همین بحث شالوم به این نکته می‌پردازد که اسراییل باید همچنان بر سر سیاست هسته‌ای کنونی خود باقی بماند یا اینکه آن را به سیاست آشکار تری بدهد.

مولوی گفته شده است، داستانهای دیگر کتاب از آن دست داستانهایی است که نویسنده آنها را از دوران کودکی خود به یاد می‌آورد و برای نگه‌داری آنها به ثبت داستانها پرداخته است. داستانهای بازگو شده در این کتاب بیانگر ارزشها و فرهنگی است که قاریان و داستان‌سرایان ایرانی آنها را به درون شنوندگان خود منتقل کرده‌اند. مبارزه میان نیک و بد، اولویت ارزشهای سنتی، داستانهای مردمان با ایمان که منابع ماوراء طبیعی و خدایی به آنها کمک می‌کرده‌اند، و نیز نیرو و شخصیت زنان همگی در داستانهای بازگو شده نویسنده به نمایش گذاشته شده است.

Shusha Guppy, *The Secret of Laughter: Magical Tales From Classical Persia*, New York, NY: I.B.Tauris and Co.Ltd., 2005, 209 pages.

Nahid Mozaffari, ed, *Strange Times, My Dear: The Pen Anthology of Contemporary Iranian Literature*, New York: Arcade Publishing, Inc., 2005, 468 pages.

راز خنده: داستانهای جادویی ایران کلاسیک

روزگاری غریب: گلچین قلم ادبیات معاصر ایران

کتاب در واقع مجموعه داستانهای ایرانی است که نویسنده کتاب از دوران کودکی خود به یاد می‌آورد. به جز دو داستان «بیژن و منیژه» و «سلطان محمود و دارودسته دزدان» که از سوی فردوسی و

این کتاب در برگزیده آثار سه نسل از نویسندگان ایران و دستاوردهای گوناگون فرهنگی آنهاست. گردآورنده کتاب در پی آن است تا خوانندگان خود را دوباره با ایران پس

شده است. نویسنده می گوید: از آنجا که نیروی بالقوه یک جنبش موعودگرا می تواند تحولات سریعی را از راههای خشونت آمیز به وجود آورد، می توان موعودگرایی را موضوع بسیار مهم و درستی در بستر خاورمیانه نوین قلمداد کرد. وی ریشه های مهدویت و مهدویت در سراسر تاریخ، و نیز نیروی بالقوه یک جنبش موعودگرا در دوران مدرن را در این کتاب بررسی کرده است. وی در نهایت می گوید: اسامه بن لادن ممکن است رهبر یک موعودگرا درآید و برای جلوگیری از وقوع این احتمال، راهبردهایی را نیز پیشنهاد می کند.

Robert Dreyfuss, *Devil's Game: How the United States Helped Unleash Fundamentalist Islam*, New York: Metropolitan Books, Henry Holt and Company, 2005, 370 pages.

بازی شیطان: چگونه آمریکا بنیادگرایی اسلامی را آغاز کرد؟

نویسنده کتاب با تکیه بر سندسازی گسترده و تحلیل حمایت آمریکا از بنیادگرایی اسلامی در شش دهه گذشته، سهم مهمی در گسترش ادبیات رو به رشد مربوط به بنیادگرایی پیدا می کند و بر آن است که

از انقلاب اسلامی پیوند دهد. ناهید مظفری همچنین بر آن است تا با گردآوری نوشته ها و اشعار نویسندگان و شعرای معاصر ایران، و شکل دادن به آنها در چارچوب این گلچین، تجدید حیات فرهنگ موسیقی، هنر و فیلم ایران را در سالهای پس از انقلاب به ثبت برساند.

Timothy R. Furnish, *Holiest Wars: Islamic Mahdis, Their Jihads and Osama Bin Laden*, West Port, CT: Greenwood Publishing Group, 2005, 179 pages.

مقدس ترین جنگها: موعودهای اسلامی و جهاد آنها و اسامه بن لادن

در سراسر تاریخ اسلامی، برخی از جنبشهای انقلابی پدیدار شدند که رهبری آنها را یک «موعود راستین» به دست داشت و بر آن بود تا جهان را به سوی راستی و درستی بکشاند. این جنبشها براساس شاخه ای از اسلام که به «موعودگرایی» (مهدویت) معروف است، استوار بود و نویسنده بر آن است که این مسئله در بیشتر بحثهای مربوط به خاورمیانه نادیده گرفته

آمریکا خود تا حد زیادی در رشد تروریسم اسلامی در دهه ۱۹۹۰ مقرر است. به گفته نویسنده، آمریکا این الگورا حتی پس از ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱، به ویژه در عراق ادامه داده است.

نویسنده مانند بسیاری از مفسران دیگر بحث، نتیجه می‌گیرد که مقابله با «بد از بدتر» به خاطر منافع کوتاه مدت می‌تواند پیامدهای فاجعه‌باری در درازمدت به بار آورد.

Fred Halliday, *100 Myths About the Middle East*, Berkeley and Los Angeles, CA: the University of California Press, 2005, 256 pages.

صدافسانه درباره خاورمیانه

فرد هالیدی متخصص برجسته مسایل خاورمیانه در این کتاب صدافسانه مشهور درباره خاورمیانه را نام برده و درباره هر کدام یک یادداشت کوتاه و مستقیم نوشته و به آنها پاسخ داده است. او به موضوعات به ظاهر ساده‌ای چون «اسلام مانع مصرف الکل است»، و نیز موضوعات پیچیده مربوط به پوشش مطبوعاتی منطقه و سیاست نفت پرداخته است. گرچه دیدگاه‌های او درباره موضوع خاصی لزوماً با نظر موافق همگان

روبه رو نمی‌شود، اما تحلیل او براساس واقعیتها استوار شده و به خوبی با آرایه مدارک تقویت شده است.
دیدگاه محوری هالیدی در هر صفحه به خوبی آشکار است و آن اینکه: در خاورمیانه مسایل به آن سادگی که گمان می‌رود نیست.

پروشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی